

Peněžní gramotnost

**

Zdroj: Květy

Autor: IVO PODSKALSKÝ, DAVID KALCŮ, MICHAELA ŠMERGLOVÁ

Číslo: 12

Datum: 21.03.2013

ISSN: 0862-898X

Identifikace: CZD120130321010032

Jazyk: cz

Náklad: 91073

Název: ŽIVOT V PASTI

Oblast: Časopisy - společnost a životní styl

Odkaz: <http://www.kvety.cz/>

Skóre: 0.80

Zpracováno: 26.03.2013 04:19:09

Str.: 14

Zkratka oblasti: CZ

Klíčová slova: gramotnost, peněžní

ŽIVOT V PASTI

Každý dvanáctý dospělý Čech neplatí včas dluhy. Pozor, všichni nejsou lumpové, mezi dlužníky se dostali i slušní lidé, kteří pracují a snaží se. Stačilo, že klopýtli, udělali jednu finanční neuváženost nebo se stali obětí živelní pohromy, a už se "vezou". Špatné vyhodnocení situace, nepozornost při platbách, euforie z podnikání - banalita, jež znamenala krok k průšvihů. Důvodem zhoršující se platební morálky našinců není nechuť hradit dluhy, ale... Za poslední dva roky klesly reálné příjmy domácností, loni reálné mzdy spadly o 1 %, letos v únoru nezaměstnanost vyskočila na 8,1 %, rostou ceny za bydlení, potraviny a energie.

NEVÍM, JESTLI TO NĚKDY SPLATÍM!

"Padesát tisíc měsíčně jsem vydělal, i tak jsem spadl na úplné dno a vůbec nic nechápal," říká Milan Kačmarčík (56).

Jednadvacet let dřel na šachtě jako horník, pak nějaký čas podnikal a žil si dobře. Jenže přišel pád na samé dno. Dnes je v invalidním důchodu a má dluh kolem půl milionu Kč!

Rodák z Petřvaldu byl dvakrát ženatý a má pět dětí. Bydlel v Havířově a Orlové a vedl spořádaný život, chodil do práce, živil rodinu a díky velmi dobrým příjmům hradil byt, chalupu, dvě auta, dovolené... Nic nebylo problém.

"Pracoval jsem v dole Julius Fučík a dole ČSA," vzpomíná na dobré časy. "Jako horník jsem tam ale mohl dělat maximálně patnáct let a já trochu přetahoval. Dostal jsem tedy nějaké peníze jako odškodné a odešel. Hned v roce 1998 jsem se pustil do podnikání, nákup -prodej. Rozvážel jsem po vesnicích potraviny, něco jako pojízdná prodejna," popisuje.

Šlo to dobře. Nejdřív měl stánek, později si zařídil obchod a pak provozoval hospodu. Jenže se bohužel některé věci nepovedly a Milanovo podnikání zkrachovalo. Přišlo na něj falešné obvinění, navíc způsobil dopravní nehodu...

Mezi vrahy a pedofily

"Chtěl jsem pořád pracovat, tak jsem dělal ve stavební firmě," pokračuje Milan Kačmarčík. "Budovali jsme střechy pro různé supermarkety, ale najednou jsem čtyřikrát nedostal výplatu a neměl z čeho platit ani alimenty. A už se to vezlo. Peníze nebylo kde vzít, nikoho to nezajímalo. Jen sestra pomohla, chvíli mě živila. Jenže jsem dostal mozkovou mrtvici, psychicky zkolaboval a ocitl se v psychiatrické léčebně v Opavě," vzpomíná.

"Pochopil jsem, že společnost se ke mně chová hůř než ke zločincům. Byl jsem na izolaci, přehazovali mě z pavilonu na pavilon. Potkal jsem tam vrahy i pedofily a zjistil, že si žijí nejlíp: nemají exekuci, berou důchod, mají na knížkách nasušené desetitisíce.

Navíc v léčebně dostanou najíst a nemusejí platit byt a nemocniční poplatky. Život zdarma! Některé z nich vídám v Praze jezdit v autech."

V léčebně byl pan Milan 3,5 roku. Vyhráno však neměl. Dostal se do Prahy a žil po azylových domech. "Všechno mi exekutoři sebrali -auta, družstevní byt a jeho vybavení i zlaté prstýnky," líčí. Má dluhy podnikatelské i nepodnikatelské, nicméně se mu podařilo sehnat nájemní byt, malou garsonku v Praze.

Druhý dech a zase problém!

Brzy si sehnal práci. I když mu z důchodu a platu strhávali peníze na splácení dluhu, fungoval normálně. "Dělal jsem skladníka, něco pro personální agenturu, v Mladé Boleslavi podlahy na fabie, v supermarketech doplňoval zboží." Naposledy byl na dohodu zaměstnán v Pražských službách, kde pobíral 8 000 až 9 000 Kč. Aby si mohl trochu zařídit nový byt, vzal si půjčku u nebankovní společnosti. Něco sice měl, přesto si půjčil zhruba 20 000 Kč s měsíční splátkou kolem 2 000 Kč. To zvládal.

Jenže o práci přišel. "Chtějí po mně na úrocích a pokutách šedesát tisíc! Snažím se platit hlavně nájem, nechci na ulici.

Přivydělávám si teď prodejem časopisu, ale mám výdaje za léky a mastičky. K tomu jsem diabetik a ten si dnes všechno na nemoc kupuje sám. Důchod mám kolem deseti tisíc, z toho mi strhávají peníze na dluhy z minula. Uvidím, jestli se pustím do oddlužení, tam je třeba pár tisíc pro zaplacení insolvenčního soudu. V Občanské poradně mi doporučili, abych ještě dva roky dluh splácel, pak můžu žádat o oddlužení. Nevím, jestli mám do toho jít.

Nechají mi životní minimum, to jsou vyhlídky!"

PROČ MILAN ŠPATNĚ SPÍ

- 240 000 Kč dlužil při krachu v podnikání.
- 660 000 Kč celkem zaplatil (za penále, úroky a sankce).
- 500 000 Kč teď dluží kvůli dalším půjčkám a úrokům.

NA ZÁZRAK NEČEKEJTE!

Lukáš (24) z Náchoda by nejradyji posledních šest let svého života vymazal. Začalo to nenápadně.

Za vším byla jeho láska k autům, řvoucím výfukům, vůni spáleného benzínu a výkonným audio zástavbám. Když začal vydělávat, pořídil si auto, ale už za pár měsíců chtěl jiné. Protože neměl tolik peněz, půjčil si. Začal také žít s dívkou svého srdce, což obnášelo další měsíční náklady. Problémy si ale nepřipouštěl. Sháněl někoho, kdo by mu půjčil, aby sloučil dluhy do jedné půjčky a mohl měsíčně přežívat. Bohužel existuje plno lichvářů a podvodníků, kteří z lidí peníze jen tahají.

Na cestě do pekla

Lukáš si naběhl. Po několika zkouškách o sloučení půjček se propadl do ještě větších dluhů. "Půjčky jsou dobrá věc, ale člověk jich nesmí mít moc, aby všechno zvládal platit, a ne aby mu ještě z výplaty chybělo. Byl jsem na cestě do pekla. Nezvládal jsem dluhy splácet, začínaly mě bombardovat obsílky od věřitelů, každou chvíli zvonil telefon, abych zaplatil. Byl jsem v permanentním stresu a nevěděl, jak z toho ven. Nespal jsem, nejedl, bolelo mě břicho, děsil jsem se další obálky ve schránce, dalšího telefonu a nedejbože aby se objevil někdo u dveří," vzpomíná. V jednu chvíli mu došlo, že je úplně na dně. Nevěděl, co bude dál, napadaly ho věci, nad kterými nikdy nepřemýšlel, a měl chuť se vším skoncovat.

"V takové beznadějně situaci jsem byl dost dlouho, ale nejde to vydržet věčně... Naštěstí jsem na internetu jednou v noci našel inzerát, který si pamatuju: Nezvládáte splácet své dluhy? Právní poradna ve finanční tísní zdarma. Zkusil jsem to a o svých malérech jsem jim hned napsal. Za pár hodin se mi ozvali a začali jsme společně moje trable řešit. Došli jsme k závěru, že by bylo nejlepší zbavit se jich insolvenčí, osobním bankrotem. Trochu mě to vyděsilo a plno lidí se tohoto názvu stále bojí, ale podle mě je to nejlepší řešení, co existuje," říká Lukáš. Konečně se na něj usmálo štěstí. Poprvé nenaletěl a jeho finanční problémy se začaly postupně řešit.

"Spadl ze mě všechen stres a strach, co bude. Začal jsem znovu žít a betonově vím, že do takového průšvihů se už nikdy nechci dostat. Člověk si to všechno uvědomí, až když je pozdě. Moje rada? Chtějte jen to, na co máte, a pokud jste ve finanční tísní, řešte ji ještě dnes, na zázrak nečekejte!" dodává.

PROČ LUKÁŠ ŠPATNĚ SPÍ

- 230 000 Kč dlužil zpočátku.
- 120 000 Kč celkem zaplatil (za penále, úroky a sankce).
- 320 000 Kč ještě dluží.

LÁSKA UMÍ I NIČIT!

"Ani nevíte, jak si přeju jedno ráno se probudit a být svobodná! Nic nedlužít," říká Mirka G. (37).

Fatální chybou bylo, že důvěřovala muži, kterého milovala. Spoléhala na jeho životní zkušenosti... Bylo jí devatenáct, když se zamilovala do ženatého, o 20 let staršího muže. Rozhodli se být spolu. "Ačkoli s manželkou rok a půl nežili, dělala velké problémy... Docílila toho, že jsme se odstěhovali z našeho města a začali přemýšlet, jak dál," vybavuje si Mirka.

Tehdy ji přítel přemluvil k podnikání v oboru hostinská a ubytovací činnost. Souhlasila, bohužel i s tím, že vše bude psáno na ni a on bude zplnomocněn jako odpovědný vedoucí. Psal se rok 1997. "Protože jsem podnikání nerozuměla, navíc chtěla rodinu a pohybovala se střídavě po nemocnicích s potratem a následně s rizikovým těhotenstvím, plně jsem mu důvěřovala a podnikání šlo trošku, mimo mě," vysvětluje. Jenže se stalo, co se stát nemělo.

Zdvojené smutky

"Začátkem roku 2000 přítel onemocněl a propukla u něj rakovina hrudního epitelu. V dubnu zemřel," odmlčí se vysokoškolačka a máma dnes dospívající dcery.

Potom přišly další rány. Přebírala firemní poštu a dozvídala se o vzniklých pohledávkách. "Okamžitě jsem podnikání pozastavila, uzavřela provozovny a začala komunikovat s věřiteli," popisuje žena, která v té době byla s jedenapůlroční dcerou na rodičovské dovolené. Kolik měla v první fázi zaplatit, ani netuší.

"Hrnuly se na mě dopisy s pohledávkami a výhrůžkami žalobou. Upřednostnila jsem státní organizace, přivydělávala si i prací doma a splácěla dluhy, jak to jen šlo. Nikdy jsem se zodpovědnosti nebránila," konstatuje mladá žena, která se stala trochu obětí partnera, ale později i úředního "chaosu".

Drtivý úder

Mirka se vdala a dluhy umořovala dál sama. Nový muž její zátěž přesto nevydýchal a rozvedli se. Nicméně objevila se ještě soukromá pohledávka. "Jednou nám - ještě s přítelem - půjčila asi 20 000 Kč jedna paní. Tehdy mi on ale tvrdil, že jí vše vrátil. Bohužel si od ní nevezal potvrzení a nevezal si zpět ani mnou psaný papír, že jsme si částku půjčili." Paní zemřela, Mirčin "úpis" našli pozůstalí, kteří podali žalobu k soudu a spor vyhráli.

"Sdětila jsem jim svou situaci, průběžně jsme byli v kontaktu. Ale po rozvodu a stěhování jsem od nich dostala opět dopis, na který jsem nestihla odpovědět," přiznává paní inženýrka. Exekutor jí zablokoval účet a vydal exekuční výměr na byt...

Opět se postavila na nohy. Dostudovala, aby získala slušnou práci a mohla závazky rychleji plnit. Dokonce si vzala hypotéku na byt. "Domnívala jsem se, že už pohledávky nemám, protože jsem bez problémů dostala hypotéku, přičemž ta byla o celých 1 500 Kč levnější než nájemní byt." To ji ubezpečilo, že není v žádném registru dlužníků. Ale...

Dnešek podmíní zítřek

"Nyní mi soud odmítá povolit osobní bankrot, protože jsem splácěla ještě dobrovolně závazek Plzeňskému pivovaru a ten s ním jako podnikatelský věřitel nedal souhlas, ačkoli jsem mu už 70 000

zaplatila," rozmotává Mirka klubíčko trablů. Pivovar se odvolává na to, že případ převzal další exekutor, který si vzal zákonnou lhůtu na prostudování spisu, a ta trvá do poloviny dubna. "Smutné je, že mě nikdo neinformoval o tom, že případ má nový exekutor, a mně se najednou začaly vracet zpět měsíční splátky s vysvětlením: neexistující účet." A to Mirce, která do dnešního dne poplatila na dluzích částku 600 000 Kč, nepomáhá. "Vážně se snažím, nenechávám se zapírat, jednám, pracuji... Na úřadu práce jsem byla registrována celkově tak tři měsíce," říká otevřeně. "Za všech okolností se musím domluvit s pivovarem na nějakém řešení akceptovatelném oběma stranami, získat rozhodnutí soudu o osobním bankrotu a po 13 letech splácení ještě dalších pět let platit a pak konečně začít žít s čistým štítem jako svobodný člověk. Umíte to pochopit?"

PROČ MIRKA ŠPATNĚ SPÍ

- Až příliš důvěřovala svému partnerovi.
- Bojí se, aby nepřišla o byt, který je pro ni i její dceru základ domova.
- 660 000 Kč už zaplatila.

Hlavně nestrkat hlavu do písku

Dlužíte částky, které nejste schopni splácet? Chtěli byste snížit velké měsíční splátky? Máte exekuci na mzdu nebo majetek? Děsíte se návštěvy exekutora? Bombardují vás dopisy a telefonáty vymáhajících společností? Chcete, aby za vás někdo řešil dluhy a komunikaci s věřiteli? Toužíte rychleji splatit své závazky a nevíte, jak na to? Zkuste navštívit oddlužovací kancelář. Jde o certifikovanou společnost, člena Komory správců dluhů, zabývající se oddlužením a osobním bankrotem. Poradenství a finanční analýza je zdarma. Profesionální Komora správců dluhu, o. s., má kanceláře ve 25 městech na území celé ČR. Jsou v nich zaměstnaní certifikovaní Oblastní správci dluhů, kteří zájemcům poradí s problémem.

ŘEŠENÍ? EXISTUJE!

"Problém je, že nikdo neučí děti vycházet s penězi, které dostávají, neučí je spořit i investovat. Jediné, co se učí, je jak a kde si půjčit. Finanční gramotnost absentuje!" říká Mgr. LUCIE JANEČKOVÁ, majitelka společnosti Dluhová pomoc, s. r. o., Praha, bezplatná právní poradna.

- Proč se lidé dostávají do potíží se splácením?

Nejčastějším důvodem je řešení nesplácení jedné půjčky další -větší - půjčkou, kterou pak nejsou schopni splácet. Většinou se jedná o finanční ngramotnost, kdy si lidé neumějí spočítat své platební možnosti. Říkají si - To nějak udělám, dva tisíce není tolik. Když pak přijdou k nám a my jim spočítáme, že mají splácet 13 000 Kč a oni vydělávají 15 000 Kč, moc se diví. Dalším důvodem jsou i stále se navyšující náklady na život, kdy platy zůstávají stejné, ne-li nižší. To, co lidé v pohodě spláceli před dvěma lety, dnes nezvládnou. Vzrostly ceny nájmu, energií, potravin, a přestože si v minulosti někteří své splátky dobře spočítali, v současné době je nad jejich síly vše uhradit. Pozor! Ještě jedna věc se často objevuje, a to bezmezná důvěra. Třeba v partnera, kdy je nastavení splátek pro oba a nikdo nepočítá s možným rozchodem, který je pak problém. Lidé jsou nezdravě důvěřiví i při ručení za úvěry jiným! Neuvědomují si, že neovlivní ekonomickou situaci toho, kdo si půjčku bere, a podcení fakt, že při jeho insolvenzi vše padá na ně jako na ručitele.

- Jakým mechanismem pak rostou dluhy, že penále či úroky mnohonásobně převyšují samotnou půjčku?

Banky většinou nejsou vstřícné, když se dostanete do potíží. Sice hlásají pojistěte si splátky, odložte splátky, ale málokdy jsem se setkala s tím, že by klientovi vyšly vstříc, i když jde o dlouholetého seriózního klienta, který bez problémů splácel. Po třech neuhrazených splátkách, někdy i dříve, mu úvěr ukončí a požadují zaplacení celého dluhu najednou. To je samozřejmě utopie, ale na žádný kompromis pak banky bohužel nepřistoupí, ani když mezitím např. sežene práci a může dál splácet. V tu chvíli banky prodají pohledávky vymáhací společnosti, která si účtuje zisk a procenta z prodlení, a pak to jede jako na tobogánu. Soud, exekuce a mnohdy drsné vymáhací taktiky vykonavačů exekutora.

- Které problémy s dluhy jsou typické pro zaměstnané lidi středního věku (30 až 50 let)?

Tato skupina se nejčastěji dostává do problémů kvůli svým dětem. Dítě si vezme úvěr, není schopno ho splácet, situace vrcholí exekucí a rodiče, aby nebyla ostuda, si vezmou úvěr. Potomek jim slíbí, že na něj bude přispívat, pak se na rodiče vykašle a oni nejsou schopni vysoký úvěr splácet. Následuje opět staré známé schéma - ukončení úvěru, soud, exekuce: na majetek, na plat, na účet...

- Co samoživitelky na mateřské či závislé na rodičovském příspěvku?

Matky se dostanou do tíživé dluhové situace snadno. Často žijí s otcem svého dítěte na psí knížku, a je-li on v registru dlužníků, přemluví partnerku, aby si vzala úvěr na sebe, protože potřebují nové auto, postýlku, kočárek... Pak otce přestane bavit starat se o dítě a matku, která nevydělává, a od partnerky odejde. Dluhy padnou na její hlavu - on nic nepodepsal, ale auto si obvykle odveze. Matce není co vzít, z mateřské nelze nic splácet, a než nastoupí do práce, aby mohla dluhy umořovat, narostou do obrovských rozměrů. Tady už není možné stav řešit jinak než insolvenčí. Je to kruté, ale ženy by si měly dát větší pozor!

- Někdo své zadlužení nezaviní, třeba dluhy zdědí...

Devadesát procent klientů si dluh zavíní samo. Samozřejmě je to i dílo bank a nebankovních institucí, které lákají lidi na kreditní karty, půjčky apod. Neškodilo by zavést během období splácení hypotéky možnost dvakrát třikrát splátku vynechat, alespoň na šest měsíců. Třicet let je dlouhá doba a každý se za ten čas dostane do potíží... Ano, musí se počítat se ztrátou místa, ale u nás jsou platy nízké na to, aby si lidé odkládali pro případ, že přijdou o práci. Úvěry jsou většinou našponované na maximální dobu a co nejnižší splátku, a když dlužník přijde o zaměstnání, je to katastrofa. Kapitulu samu pro sebe představuje státní správa. Často se setkávám s lidmi, kteří onemocněli a nemocenská jim nepřišla i půl roku! A nikoho nezajímá, že musejí platit nájem, splácet půjčky atd. Sami nic nezavinili, přesto se dostanou do neřešitelné situace. Měla jsem mladou klientku se dvěma dětmi, jejíž manžel onemocněl rakovinou. Půjčili si 300 000 Kč na léčbu, jedinou možnost mužovy záchrany. Léčba nezabrala! Paní se poslední půlrok starala o manžela doma a pobírala příspěvek na péči. Když zemřel, trvalo půl roku, než jí a dětem vyměřili důchody, takže zatím se musela vystěhovat z bytu a jít k rodičům, protože neměli z čeho žít. Dluhy rostly a nikoho nezajímá, že stát v těch případech nefunguje. Ti lidé prožívají neuvěřitelné stresy: zemřel jim manžel-táta, denně volají vymahači a vyhrožují, vyhrožují sociální pracovníci, že paní odebere děti, protože nemá z čeho žít. I toto se děje!

- Kde dělají lidé, kteří si půjčí, první chyby?

Neumějí počítat, nechápou, kolik jim musí zbýt na nájem, energie a jídlo. Berou si půjčky na zaplacení té předešlé, kterou jim sesplatnili. Začínali u banky, kde je nízký úrok a nízké splátky, a když už u bank neuspějí, jdou do nebankovních a lichvářských půjček, kde jsou úroky i 200 procent, a tudíž splátky mnohonásobně vyšší. Ale co mají dělat? Banky se nechtějí domluvit, vyhrožují exekucí, proto se dlužníci snaží situaci řešit jinak. Tak by jednal asi každý, ale musím si k tomu najít i další příjem,

protože výdaje se mi zvýší. To bohužel většina nedělá a brzy zjistí, že ani další půjčku nemohou splácet, a tak to jde dokola... Dostanete-li exekuci na plat, v podstatě není šance se vymotat, když máte závazků víc. Exekutor vám sebere většinu platu a na ostatní splátky nezůstávají finance. Ostatní dluhy tak končí také v exekuci a čekají ve frontě, až se zaplatí vše předchozí. Do konce života máte co dělat. Proto je lepší situaci řešit insolvenční. Zbavit se dluhů za pět let a mít šanci na normální život.

Více informací na webu: www.1dluhovapomoc.cz

Za co lidé dluží

23 % lidí má hypoteční úvěr nebo úvěr ze stavebního spoření.

19 % lidí splácí spotřebitelský úvěr.

17 % lidí jinou peněžní půjčku.

Kdo z nás je V MINUSU?

21 % dotázaných má více úspor než půjček.

21 % má stejnou výši půjček i úspor.

13 % nemá půjčky ani úspory.

U 15 % domácností převažují půjčky nad úsporami.

5 % dotázaných má jen půjčky a žádné úspory.

20 % domácností dluží víc, než kolik jim zbývá na účtech, a je "v minusu".

Přes 50 % obyvatel má naspořeno více peněz, než kolik si půjčili.

Zdroj: průzkum společnosti STEM z ledna 2013